

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

BRNO 1971

SÍDLIŠTĚ Z DOBY ŘÍMSKÉ U VÁŽAN NAD LITAVOU (okr. Vyškov)

IVAN PEŠKAŘ, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 29)

Povodí řeky Litavy bylo v době římské poměrně hustě osídleno. K četným dříve registrovaným nalezištím z této oblasti¹ přibýlo v roce 1970 další sídliště, zjištěné přibližně půl kilometru severozápadně od Vážan nad Litavou. Na povrchu pole v trati „Padělky“ byly posbírány střepy hrubší i jemnější, v některých případech tuhované keramiky, zdobené otisky ozubeného kolečka, hřebenem rytými obloučky, vlnovkami a svazky rýh v šachovnicovitém uspořádání, důlky s nehtovými vrypy ve vodorovných a svislých řadách, šikmými, větvičkovitě řazenými zářezy, mřížováním, žlábkováním, pásem rytých, střídavě šikmo šrafovaných trojúhelníků a skupinami plastických, svisle protáhlých výčnělků. Tyto zlomky v ruce robených nádob, doplněné menší skupinou zbytků velkých zásobnic s okrajem zesíleným do masivního, nahoře mělce žlábkovaného okruží, prstencových misek a oranžové, někdy na vnější straně červeně natřené a zářezy ozubeného kolečka zdobené, na kruhu vytáčené keramiky provinciálního původu, ukazují, že sídliště u Vážan nad Litavou bylo obýváno — podobně jako nejbližší, asi 400 m vzdálená sousední osada u východního okraje obce Hrušek² — pravděpodobně hlavně ve 2. a na počátku 3. století n. l., výskyt střípku z nádoby, vyrobené z jemného materiálu pomocí hrnčířského kruhu a ozdobené hřebenem rytou vlnovkou však naznačuje, že lokalita byla osídlena patrně i v pozdní době římské.

P o z n á m k y :

¹ Srov. F. Kalousek—M. R. Perníčka, Die römerzeitliche Siedlung bei Vicemilice in Mähren. SPFFBU E 1 (1956), 42—44, Abb. 1.

² A. Procházka, Slavkovsko v pravěku. Vlastivěda moravská. Slavkovský okres. Brno 1921, 33; E. Beninger—H. Freising, Die germanischen Bodenfunde in Mähren (1933), 17—18.

Eine Siedlung aus der römischen Kaiserzeit bei Vážany nad Litavou (Bez. Vyškov). In der Flur „Padělky“ nordwestlich von Vážany nad Litavou wurde im Jahre 1970 eine weitere Siedlung entdeckt, die wir zu den zahlreichen Fundplätzen aus der römischen Kaiserzeit einreihen können, die im Flussgebiet der Litava¹ verzeichnet wurden. Die geborgenen Scherben von germanischer und provinziäl-römischer Keramik stammen, ähnlich wie die Funde aus der benachbarten Siedlung Hrušky,² verweisend aus dem 2. und vom Beginn des 3. Jahrhunderts u. Z., vereinzelt ist auch das Bruchstück eines auf der Töpferscheibe hergestellten Gefäßes mit Wellenlinienverzierung aus der späten Kaiserzeit aufgefunden.

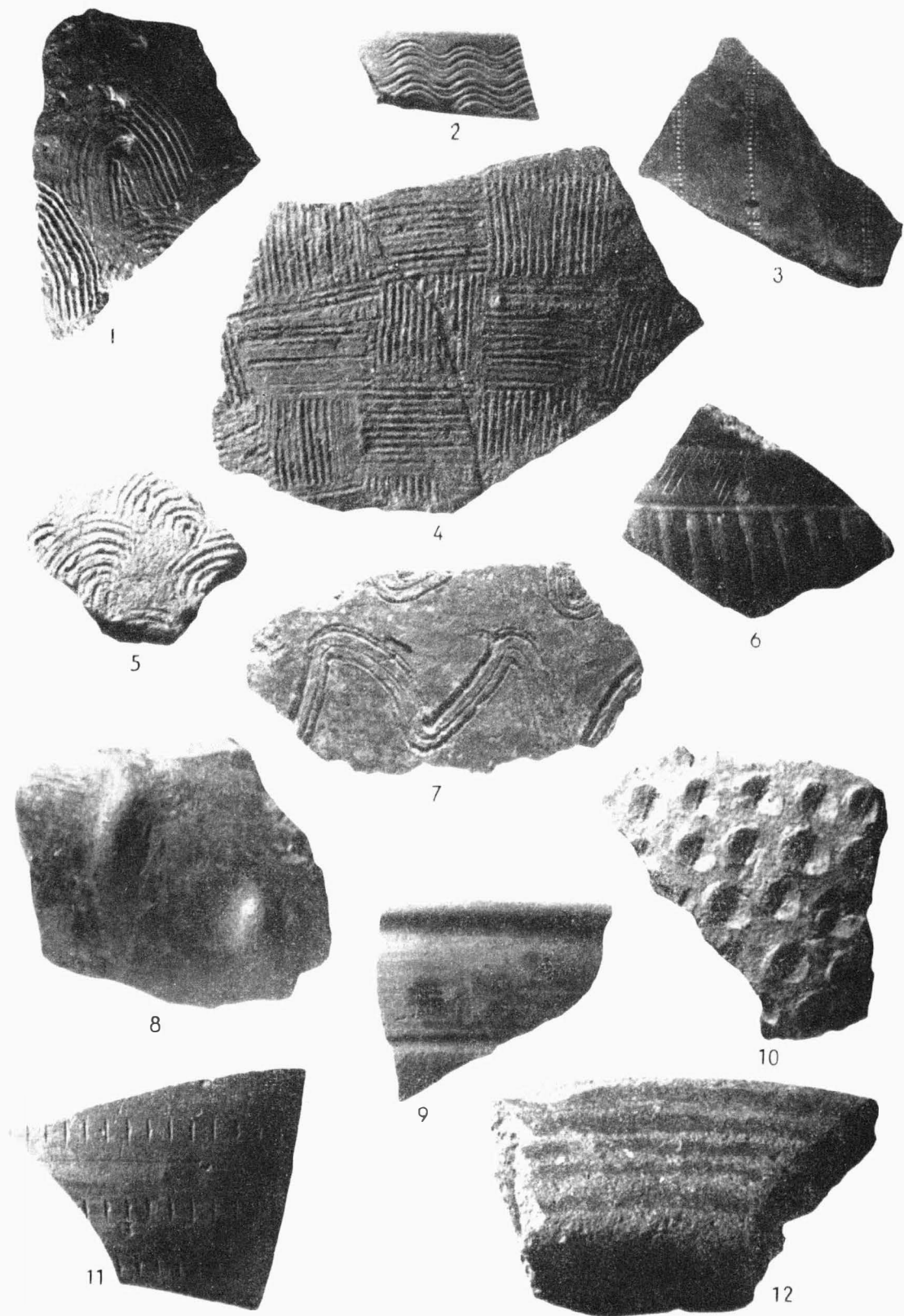
SPEKTRÁLNÍ ANALÝZY ÚLOMKŮ SKLENĚNÝCH NÁDOB Z OBDOBÍ STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ ZE ŽURÁNĚ

(okr. Brno-venkov)

LADISLAV PÁGO, AŮ ČSAV Brno

Přestože sklo patří k nejstarším výtvarným hmotám člověka, nebyla jeho podrobnému výzkumu věnována taková pozornost, jako např. předmětům kovovým. Podobně jako lze pomocí stopových prvků v některých kovech určit pravděpodobný původ suroviny, je možno podrobným studiem skleněného materiálu osvětlit otázku nejen jeho chemického složení, ale i technologie, organizace výroby a surovinové základny.

Z chemického hlediska je sklo tuhý roztok různých kovových kysličníků a křemičitanů v kysličníku křemičitém. Je látkou čistě amorfní. Základní surovinou je písek (v podstatě SiO_2), který tvoří obvykle 3 díly obsahu, 1 díl pak připadá na zásadité kysličníky. Písek vlastně zastupuje kyselou složku, jako alkalické suroviny bývají používány většinou kysličník sodný (Na_2O), draselný (K_2O), vápenatý (CaO), hlinitý (Al_2O_3) a olovnatý (PbO), které se přidávají ponejvíce ve formě uhličitanů. Sklo se vyrábí tavením SiO_2 vhodné čistoty s uhličitanem vápenatým (CaCO_3) a uhličitanem alkalického kovu (sodíku nebo draslíku). Vápenatá skla sodná mají poněkud nízký bod měknutí, na rozdíl od skel vápenato-draselných. Zvýšené množství alkalických kysličníků znamená i zvýšení tavitelnosti, vyšší obsah vápníku dodává sklu lesk. Specifická hmota je různá a pohybuje se v rozmezí od 2,2—6,3 g/cm³, zpravidla kolem 2,5 g/cm³.

Tab. 29

Vážany nad Litavou (okr. Vyškov). Sídliště z doby římské. — Kaiserzeitliche Siedlung.

PD 1520
1970. (1971.)

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady: A. P. Löwensteinová, dr. R. Tichý
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, R. Skopal
Na titulní obálce: Koflík z velatického pohřebiště ve Skalici
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné